

Historische Vereniging Zutphen

Jaarverslag 2025

Paragraaf 1 – BESTUUR

Samenstelling

Het bestuur van de Historische Vereniging Zutphen bestond eind 2025 uit de volgende leden:

Adriaan van Oosten (voorzitter), Max Assies (secretaris), Henk Sieben (penningmeester), Bini Jansen (2e secretaris), Ineke Hissink-Kapper (vz. Werkgroep Lezingen en Excursies), Henri Blankhart (logistieke organisatie) en Frans Heitling (Website en PR). Voorzitter, secretaris en penningmeester vormden het Dagelijks Bestuur. In 2025 heeft het bestuur tien maal vergaderd.

Zittingstermijn bestuursleden

	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Max Assies (vanaf 2021)				xX				XX			
Henri Blankhart (vanaf 2017)				xx				XX			
Ineke Hissink-Kapper (vanaf 2017)				xx				XX			
Bini Jansen (vanaf 2018)	xX				xx				xx		
Adriaan van Oosten (vanaf 2018)	xX				xx				oo		
Henk Sieben (vanaf 2020)			xX				xx				xx
Frans Heitling (vanaf 2024)							xX				oo

Toelichting: xX = begin bestuursperiode XX = herkozen xx = herkiesbaar oo = aftredend

In memoriam Jaap C. Riemens (4 mei 1946 – 2 maart 2025): Erelid van de HVZ

Jaap Riemens was in november 1981 een van de oprichters van onze Vereniging. Hij maakte deel uit van het eerste bestuur en diende haar gedurende vele jaren met grote betrokkenheid als secretaris. Bovendien droeg hij tientallen artikelen bij aan ons tijdschrift "Zutphen", en liet vele anderen daarmee delen in zijn passie voor de geschiedenis van onze stad. Een uitvoeriger In memoriam van Jaap Riemers is te vinden in het tweede nummer van de jaargang 25 van ons tijdschrift "Zutphen".

Verenigingsactiviteiten

2025 was voor de HVZ opnieuw een verenigingsjaar, waar veel leden, en ook niet-leden, met plezier op terug zullen kijken. De lezers van ons tijdschrift "Zutphen" hebben zich opnieuw kunnen verheugen in vier interessante en prachtig uitgevoerde afleveringen. We zijn de redactie veel dank verschuldigd voor hun uitstekende werk, in woord en beeld. Het jaarthema van het Erfgoedcentrum was "80 jaar vrij". Dit thema kwam ter sprake in een lang artikel in "Zutphen", bij de Bevrijdingswandelingen in april, en bij een lezing van Ad van Liempt over "De chaos na de bevrijding in 1945". In juni werd voor de achtste maal een succesvol Middeleeuwen Symposium gehouden. Het jaarthema kreeg hier als invulling "Oorlog en vrede in de Middeleeuwen". Bij de organisatie daarvan kreeg de initiatiefnemer, ons lid Hans Busio, opnieuw veel ondersteuning van bestuursleden en vrijwilligers vanuit de HVZ. Een geslaagde HVZ-activiteit was ook in 2025 weer de boekenmarkt tijdens de Open Monumentendagen. Het bestuur heeft, zowel inhoudelijk als bij de verwerving van een subsidie, meegewerkt aan de totstandkoming van de reeks podcasts bij het vierde deel van de Vrolijke Canon van Zutphen.

Contacten met de Hanzestad Rees am Niederrhein

In de zomer van 2025 kreeg het bestuur van de HVZ van wethouder Sjoerd Wannet het verzoek om deel te nemen aan een uitwisseling van met de *Geschichtsverein "Ressa"* in Rees. Die stad ligt op ongeveer een uur rijden aan de Rijn, en is enkele jaren geleden officieel erkend als Hanzestad. Een kennismaking tussen de besturen van RESSA en onze HVZ vond plaats op 16 juli. Bij die gelegenheid werd besloten dat op 19 augustus een groep leden van RESSA naar Zutphen zou komen, en dat het tegenbezoek vanuit Zutphen zou plaatsvinden op 16 september. Beide bezoeken verliepen in een bijzonder plezierige sfeer, en dankzij een Europese projectsubsidie waren ze voor de beide historische verenigingen kosteloos. Deze uitwisseling was gepland als een onderdeel van een ambitieuzer project waaraan behalve Rees en Zutphen ook Deventer en Emmerich, en de musea van deze vier steden, zouden deelnemen. Of dit grotere project daadwerkelijk voortgang gaat vinden was eind 2025 (en ook in maart 2026) nog onzeker.

Vrijwilligers

Ook in 2025 kon de HVZ niet zonder vrijwilligers die mee hebben geholpen aan diverse HVZ activiteiten, zoals bij voorbeeld het door de HVZ actief ondersteunde Middeleeuwen Symposium, waar zij hielpen bij het ontvangen van deelnemers en het bedienen van de kassa en andere ondersteunende activiteiten. Ook de boekenmarkt

tijdens de Open Monumenten Dag was zonder de hulp van vrijwilligers geen succes geworden. Ook het versieren en later weer aftuigen van de HVZ-kerstboom voor het Kerstfestival in de Walburgiskerk was grotendeels het werk van onze vrijwilligers. Alle vrijwilligers, hartelijk dank!

Jaarvergadering

De Algemene Ledenvergadering werd, opnieuw in De Wijngaard, gehouden op 18 maart 2025. Het jaarverslag werd vastgesteld. Ook in 2024 was het aantal leden weer licht toegenomen.

De jaarlijkse Waarderingsprijs, bestemd voor "personen of organisaties die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt om het culturele erfgoed van Zutphen en Warnsveld te promoten", werd in 2025 uitgereikt aan Rob Kammelar. Hij maakt sinds 2010 deel uit van de redactie van ons tijdschrift 'Zutphen'. Rekenend tot aan deze jaarvergadering heeft hij 86 kleinere en grotere artikelen bijgedragen aan het blad, plus 47 korte biografieën in de reeks "Wie was ook weer?" En dat allemaal rechtstreeks gerelateerd aan de geschiedenis van Zutphen en Warnsveld!

De traditionele korte lezing werd verzorgd door Dr. Hanno Brand. Hij is een eminent kenner van de geschiedenis van de Hanze, met speciale nadruk op de rol van Zutphen daarin. Hij vertelde ons over een mislukte poging rond 1550 om de bestuursstructuur van het Hanzeverbond te versterken en zo de positie daarvan ten opzichte van de opkomende nationale staten, zoals Engeland, Frankrijk en Rusland, duidelijker en daardoor effectiever te maken. Deze lezing kreeg veel bijval van de ca. 60 aanwezige leden.

Paragraaf 2 - Ontwikkeling Ledenbestand

Datum	Leden	Adverteerders	Relaties	Totaal
1-1-2009	543	12	20	577
1-1-2010	566	12	21	609
1-1-2011	614	12	22	648
1-1-2012	610	11	23	644
1-1-2013	631	10	23	664
1-1-2014	614	9	23	646
1-1-2015	645	8	23	676
1-1-2016	667	7	23	697
1-1-2017	711	7	23	741
1-1-2018	718	10	23	751
1-1-2019	736	13	20	769
1-1-2020	779	12	20	811
1-1-2021	803	11	20	834
1-1-2022	841	11	21	873
1-1-2023	871	12	18	901
1-1-2024	882	13	17	912
1-1-2025	905	13	14	932
1-1-2026	913	11	15	939

De vereniging heeft de volgende ereleden:

de heren Jaap Riemens (2-3-2025 †), Sjoerd Galema (15-6-2022 †), Jan Harenberg (9-2-2028 †), Willem Frijhoff (5-4-2024 †) en Jan Kreijenbroe

Paragraaf 3 - Jaarverslagen van de werkgroepen

3.1. Lezingen en excursies

De werkgroep lezingen en excursies bestond in 2025 uit Hester van Wensveen(?), Peter Verwer(secretaris), Marc Diepmaat en Ineke Hissink-Kapper (voorzitter).

De werkgroep werd bij de uitvoering waar mogelijk ondersteund door leden van het bestuur en vrijwilligers uit de vereniging.

De lezingen die door de werkgroep werden georganiseerd waren de volgende:

25 januari: Rijsthandel Ten Dijk

Op 25 januari vond een (interview)lezing plaats met ons gewaardeerd lid de heer Ids ten Dijk, over het familiebedrijf Rijsthandel Ten Dijk. Aan de hand van unieke documentatie werd iedereen meegenomen in het verhaal van groothandel Ten Dijk Koloniale Waren en Comestibles periode 1867 – 1967 met hoofdvestiging Zutphen. Een verhaal waarin opkomt rijsthandel, graan- en schippersbeurzen, oorlogssperikelen en handelshuizen van Ten Dijk in o.a. Waterstraat, IJsselkade en Oude Wed aan de orde kwamen.

20 februari 2025: Lezing Geschiedenis van de Gelderse Kerken

Op donderdagavond 20 februari gaf professor dr. Dolly Verhoeven in de Walburgiskerk Zutphen een lezing over de geschiedenis van de Gelderse Kerken. In 2022 verscheen het boek "Verhaal van Gelderland", een vierdelig overzicht van de Gelderse geschiedenis van de prehistorie tot nu. In dat overzicht komen veel verschillende thema's aan bod. Projectleider van dit boek, dr. Verhoeven lichtte er in haar lezing één uit: de rol van kerken in de Gelderse geschiedenis. Ze nam ons mee naar drie periodes met grote maatschappelijke veranderingen. Om te beginnen het ontstaan van christelijke dorpsgemeenschappen in de vroege middeleeuwen. Vervolgens de groeiende dominantie van het protestantisme in de 16e en 17e eeuw. En tot slot het ontstaan van de verzuiling van de 19^e en 20^e eeuw. Wat was de rol van kerken in deze periodes? Hoe beïnvloedden de gebeurtenissen op hun beurt de positie en het uiterlijk van kerkgebouwen? En wat zien we daar vandaag de dag nog van terug? Kortom een boeiende avond.

27 maart 2025: Lezing Rode Kruis Humanitair Oorlogsrecht; Grenzen aan oorlog.

In maart en april 2025 herdachten wij dat het precies 80 jaar geleden is dat na 5 oorlogsjaren een einde kwam aan de oorlog in Zutphen, Warnsveld en de Hoven. 5 mei 1945 was heel Nederland bevrijd. Helaas; Oorlog en Oorlogsgeweld bestaat nog steeds wereldwijd. Maar zelfs Oorlog kent grenzen. Dit uitgangspunt van het humanitair oorlogsrecht is voor miljoenen mensen van levensbelang. Het Rode Kruis is van oudsher bewaker en promotor van dit rechtsgebied. Gedurende oorlogen wereldwijd is Het Rode Kruis een drijvende kracht achter de bewaking, ontwikkeling en verspreiding van het humanitair oorlogsrecht. Deze unieke rol is onder meer vastgelegd in de Verdragen van Genève.

Op donderdag 27 maart vertelde het educatieteam van het Rode Kruis ons over de regels van een gewapend conflict en de Rol van het Rode Kruis hierin.

5,6 en 8 april 2025: Bevrijdingswandelingen.

Op 8 april was het 80 jaar geleden dat de binnenstad van Zutphen werd bevrijd. Om de herinnering aan deze periode levend te houden leidde Menno Tamminga in de week van 5-8 april een aantal bevrijdingswandelingen. De wandeling was mede gebaseerd op het boek "Wij zijn vrij!" dat Tamminga in 2020 heeft geschreven op basis van dagboeken en ooggetuigen van de Bevrijdingsdagen in april 1945. De wandeling bracht ons langs een illegale krant, langs een zakenvrouw die een dagboek bijhield, langs het huis met negen Joodse onderduikers en via het monument op het Broederenkerkplein naar de markten en het 's Gravenhof. Onderweg vertelde Tamminga over de Bevrijdingsdagen en over de dagboekschrijvers en wat ze meemaakten.

6 mei 2025: Lezing Ad van Liempt; De chaos na de bevrijding in 1945.

Op uitnodiging van de HV Zutphen vertelde Ad van Liempt over de chaotische tijd vlak na de bevrijding van 1945, ook in Zutphen. 1945 was het jaar van de bevrijding, van de feestelijke intocht van de geallieerde troepen, van de tomeloze vreugde in Hollands straten – en toch geen jubeljaar. Daarvoor was er te veel om over te treuren. De duizenden doden in het westen, als gevolg van de hongersnood. De meedogenloze represailles van de bezetter, die talloze gezinnen in rouw dompelden. En vooral het vergeefs wachten op al diegenen die niet terugkwamen. In mei drong langzamerhand het besef door dat uit de Joodse gemeenschap 102.000 onschuldige mensen in de vernietigingskampen waren vermoord. Om hun ras. Het was een bevrijding waar een zwarte wolk boven hing. Ook in gemeente Zutphen....

17 mei 2025: excursie wandeling 400 jaar Oude en Nieuwe Gasthuis ONG – GG Net

In mei 2025 was het precies 400 jaar geleden dat het Oud en Nieuwe Gasthuis (nu GG-Net) met elkaar fuseerden. Reden om een stadswandeling te organiseren langs diverse plekken waar wij sporen van de (ONG) gasthuizen door de eeuwen heen kunnen vinden. De gasthuizen (o.a. voorlopers van GG-Net, Gelre Ziekenhuizen en Sutfene hebben een rijke geschiedenis als instelling voor het herbergen en verplegen van zieken, gebrekkigen en behoeftigen) op diverse plekken ook in de binnenstad.

13 en 14 september 2025 Open Monumenten Dag

Evenals in voorgaande jaren organiseerde de HVZ tijdens OMD de (2e hands)boekenmarkt in de hal van het stadhuis. Onder bezielende leiding van Bini Jansen maakten vele vrijwilligers samen met de bezoekers hiervan weer een groot succes.

3.2. Werkgroep bouwhistorie

*** Vergaderingen**

In 2025 vergaderde de werkgroep tienmaal, meestal op de eerste dinsdag van de maand. In maart was er het jaarlijkse overleg met de moedervereniging HVZ. In de novembervergadering gaf archivaris Etienne van den Hombergh opnieuw voorlichting over hoe we ons materiaal toekomstbestendig digitaal kunnen opslaan in voorzieningen van het Erfgoedcentrum. Het werk hieraan zal nog wel geruime tijd in beslag nemen.

*** Bijzondere gebeurtenissen**

Het gedigitaliseerde deel van onze bestanden bleek plotseling niet meer bereikbaar te zijn via de site van de Historische Vereniging. Oorzaak is het teloorgaan van deze bestanden bij het inrichten van de nieuwe site van de HVZ. Speurwerk naar traceerbaarheid ervan leverde slechts een usb-stick met bestandsnamen op. Er zit niets anders op dan al dit materiaal opnieuw handmatig in te voeren, maar nu op de site van het Erfgoedcentrum Zutphen.

Constant Willems en Michel Groothedde slaagden erin met enthousiaste Doesburgenaren de Werkgroep Bouwhistorie Doesburg op te starten. Constant begeleidt vanaf de zijlijn.

In maart werd de geheel herziene en vermeerderde herdruk van *Van kelder tot kap* gepresenteerd tijdens een feestelijke bijeenkomst in Dat Bolwerck. De bouwhistoricus prof. dr. Gaby van Tussenbroek hield een aantrekkelijke feestrede en trakteerde op twee dendro-onderzoeken, te investeren in toekomstige pandonderzoeken. Gemeentelijk bouwhistoricus Jeroen Krijnen voegde daar van gemeentewege nog een extra dendrodatering als geschenk aan toe.

Vanaf de zijlijn begeleidde we het onderzoek van een aantal Saxion-bouwhistoriestudenten aan diverse Zutphense historische panden.

*** Bezoek aan en onderzoek van panden**

Verkend en onderzocht werden de volgende panden (* = volledig onderzoek afgerond en verslag opgelegd in archief): Oude Wand 47*, Barlheze 31*, Bakkerstraat 14*, Kuiperstraat 6*, Kolenstraat 35*, Kolenstraat 33, Beukerstraat 83, Kuiperstraat 48, Turfstraat 10.

*** Interne deskundigheidsbevordering**

Bouke van Dijk en Johan Blanksma bekwaamden zich met een training in het gebruiken van de kadasterviewer, waarop wij een abonnement hebben. Marleen Esseveld stelde eerder voor ter bevordering van deskundigheidsoverdracht mini-excursies voor werkgroepleden te gaan organiseren. We trokken dit najaar over de zolders van het oude stadhuis.

*** Jaarlijkse excursie**

Op zaterdag 27 september gingen we op excursie naar Zwolle en genoten daar van een uitstekend georganiseerd programma onder leiding van ons oud-lid Peter Boer.

*** Informatie aan derden**

Op zaterdag 13 september, Open Monumentendag, werd er met belangstellenden een aantal panden bezocht waaronder De Wildeman aan de markt.

Onze kraam in de hal van het nieuwe stadhuis trok ook de nodige aandacht; de bemensing ervan vond deze plek achteraan in de hal aangenamer dan de vorige.

*** Mutaties in het ledenbestand**

Ellen Hooijschuur, die al enige tijd niet meer actief deelnam aan de WBHZ-activiteiten, gaf te kennen dat zij niet langer lid is van de werkgroep. Constant Willems trok zich terug als lid. We namen afscheid van Johans Kreek die om gezondheidsredenen terugtrad. In Wilma Fels en Jan Willem Loots begroetten wij twee nieuwe enthousiaste leden die inmiddels al actief deelnemen aan onderzoek.

*** Leden van de werkgroep**

Vanaf januari 2026 bestaat de werkgroep uit de volgende personen: Johan Blanksma (secretaris), Bouke van Dijk, Marleen Esseveld, Wilma Fels, Mannes Franken, Toon Giele (voorzitter en penningmeester), Michel Groothedde (vicevoorzitter), Bennie Harberts (tweede notulist), Gosse Koolstra (notulist), Dineke van Krimpen en Jan Willem Loots.

3.3. Tijdschrift Zutphen

In 2025 nam tijdschrift *Zutphen* de leden van de Historische Vereniging Zutphen en geïnteresseerden die het tijdschrift in de winkel kopen, mee door de vaak nog onbekende geschiedenis van Zutphen en omgeving. Bijvoorbeeld van de droevige staat van het kwartier Zutphen na de Franse bezetting, langs de meer dan 160 jaar oude 'Nieuwe Sociëteit tot 'De verloren schoonheid van de Marsch' uit de negentiende en vroege twintigste eeuw.

Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar, zo ook in 2025. Daarin werden dertig verhalen gepubliceerd, met een extra bijdrage namens het bestuur: een in memoriam voor Jaap Riemens, medeoprichter van de HVZ en erelid.

Helaas namen we in 2025 ook afscheid van Gert Jonker, die in augustus overleed. Gert restylede het tijdschrift en verzorgde jarenlang met grote zorgvuldigheid en creativiteit de opmaak ervan. Zijn dochter Helianthe, eveneens vormgever, zet het werk van haar vader voort, waardoor de vertrouwde vormgeving behouden is gebleven.

Ook dit jaar hield de redactie scherp zicht op een evenwichtige mix van verhalen en beeld, van oude tot moderne tijd, en van uiteenlopende onderwerpen. De bijdragen komen soms van de redactieleden, vaak ook van externe auteurs – tien in 2025. Het is altijd verrassend en stimulerend wanneer zij spontaan boeiende artikelen of onderwerpen aanleveren die goed passen in *Zutphen*. Om de bijdragen goed in te passen in de redactionele formule krijgen externe auteurs altijd professionele ondersteuning van een van de vaste redacteurs.

De redactie kwam vijf keer bijeen, in (vier) redactievergaderingen en de jaarlijkse evaluatie. Ze bestond ook in 2025: Regina Bennink, Jan Frings, Fiona van Gemert-de

Heus, Rob Kammelar, Christiaan te Strake, Menno Tamminga en Mirjam van Velzen-Barendsen. Regina Bennink nam, na zich dertien jaar te hebben ingezet voor het tijdschrift, in september afscheid.

3.4. Werkgroep PR

Voor de Historische Vereniging Zutphen willen we graag goed toegankelijk zijn voor onze leden. Daarvoor hebben we onze goed bezochte thema-avonden over historische onderwerpen die voor Zutphen relevant zijn. We hebben het prachtige tijdschrift 'Zutphen' dat 4 keer per jaar verschijnt.

Daarnaast hebben we onze website, maar ook onze nieuwsbrief 'Op de rol' om onze leden op de hoogte te kunnen houden van actuele evenementen. En waar mogelijk, in geval van thema-avonden, schrijven we ook daarover in Contact. Daar willen we gewoonweg meer van. Niet alleen op onze website, via een artikel in Contact of onze digitale nieuwsbrief maar ook via social media.

Dat is vaak eenvoudiger gezegd dan gedaan. Daarvoor zijn we op zoek naar nieuwe vrijwilligers die ons met name in het digitale traject verder kunnen helpen, zodat deze communicatie door meerdere mensen gedragen kan worden. Dat te bereiken is o.a. onze ambitie voor 2026.

3.5. Bezorging tijdschrift Zutphen

De Historische vereniging Zutphen is dankbaar voor de hulp die onontbeerlijk is bij de distributie van het tijdschrift. Zonder de vrijwilligers cq bezorgers zouden wij op hoge kosten komen.

Ik, Henri Blankhart, ben u bezorgers erkentelijk voor uw hulp en invoelend vermogen als ik door omstandigheden gedwongen word om extra inzet te vragen.

3.6. Vraagbaakgroep

Van de expertise van de leden in de vraagbaakgroep is in het afgelopen jaar met veel waardering gebruik gemaakt.

Paragraaf 4 - Financiële verantwoording 2025 - Begroting 2026

Zie bijlagen